

YUZ NERVINING YALLIG'LANISHI BELGILARI, SABABLARI, DAVOSI , PARVARISHI VA OLDINI OLISH CHORALARI

Sharipova Muhayyoxon

Farg'ona shahar Abu Ali Ibn Sino nomidagi

Jamoat salomatligi texnikumi

Hamshiralik ishi kafedrasi o'qituvchisi

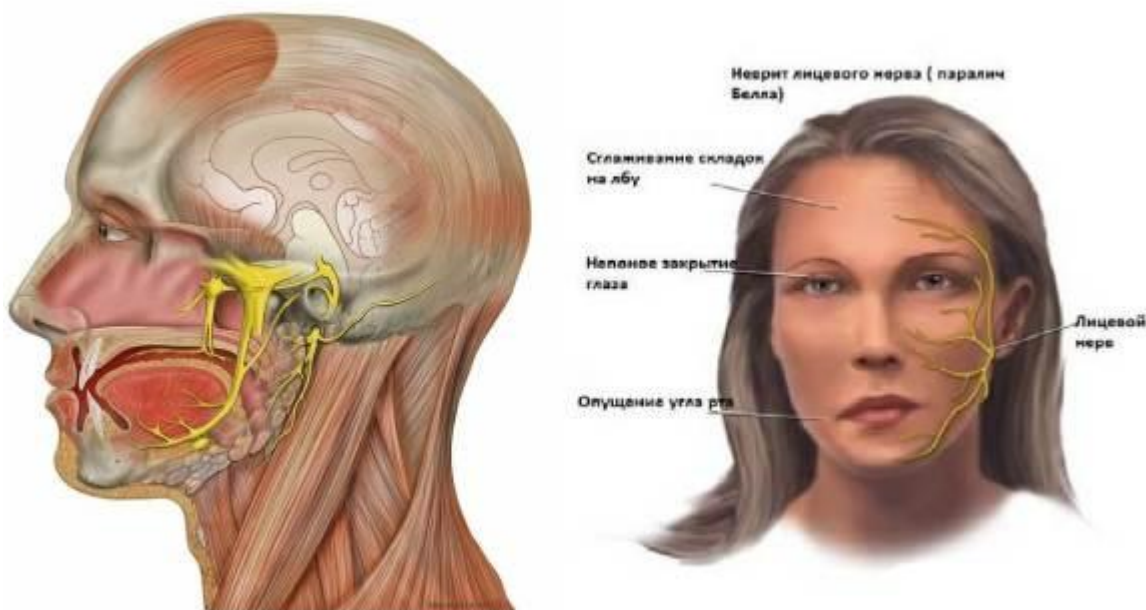
Annotatsiya: ushbu maqolada yuz nervining yallig'lanishi belgilari, sabablari, davosi , parvarishi va oldini olish choralari yoritilgan bo'lib, mazkur masala yuzadidan muallif tomonidan shakllantirilgan ilmiy taklif va amaliy tafsirlar o'z ifodasini topgan.

Kalit so'zlar: yelvizak, parez, parotit, zaxm, poliomyelit, asimetriya, gipertoniya, otit, respirator kasalliklar, kontraktura, parafimoterapiya, fonoforez.

SYMPTOMS, CAUSES, TREATMENT, CARE AND PREVENTION OF FACIAL NERVE INFLAMMATION.

Annotation: This article discusses the symptoms, causes, treatment, care and prevention of facial nerve inflammation, and the scientific proposals and practical recommendations formulated by the author on this issue are reflected.

Keywords: freckles, paresis, mumps, measles, poliomyelitis, asymmetry, hypertension, otitis, respiratory diseases, contracture, paraphymotherapy, phonophoresis.

Bolalar va kattalarda yuz nervi parezining sabablari turlicha bo‘lishi mumkin, lekin ko‘pincha uni keltirib chiqaradigan sabablar:

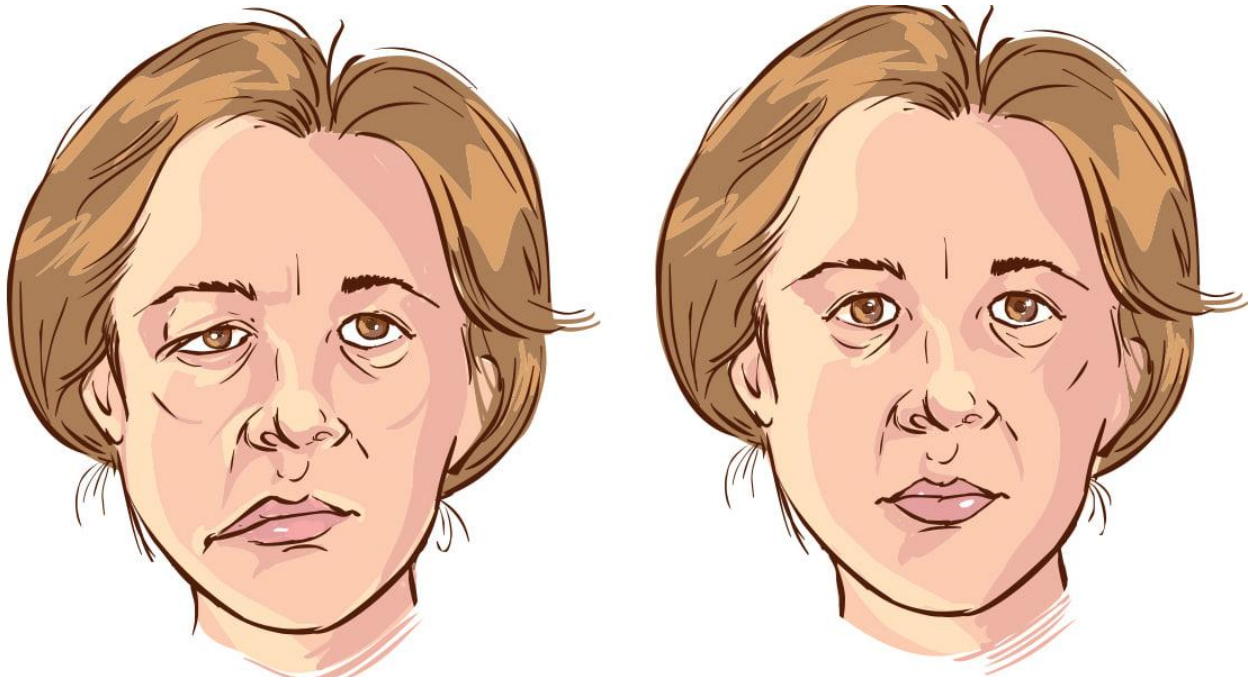
- Bosh yoki quloq oldi sohasining kuchli sovishi;
- Yuqori nafas yo‘llarining respirator kasalliklari;
- Otit yoki jarrohlik aralashuvi tufayli asabning shikastlanishi;
- Bosh jarohatlari;
- Gerpes virusi;
- Sil, parotit, zaxm, poliomyelit.

Bu holatlar yuz nervi funksiyasini buzishi mumkin bo‘lgan yallig‘lanish jarayonlarini chaqiradi. Shuningdek, gipertoniya inqirozi, ishemik insult, tarqoq skleroz yoki qandli diabet bilan bog‘liq bo‘lgan yuzning qon bilan ta‘minlanishining buzilishi xavf omili bo‘lishi mumkin. Ba‘zi hollarda yuz nervi parezi stomatologik muolajalardan keyin paydo bo‘ladi.

Yuz nervining parezi belgilari

Yuz nervi tarmoqlari mimik mushaklarning harakatchanligini ta‘minlab, harakat funksiyasi uchun javobgardir. Nerv impulsi uzatilishi buzilganda mimik harakatlar qilish mumkin bo‘lmay qoladi. Yuz nervi parezi uch bosqichga bo‘linadi:

- O‘tkir - ikki haftagacha davom etadi.
- O‘tkir osti - bir oygacha davom etadi.
- Surunkali - bir oydan ortiq davom etadi.

Yuzning zararlangan tomonida quyidagilar kuzatilishi mumkin:

- Og‘iz burchagining pasayishi;
- Burun-lab burmasini silliqlash;
- Lagoftalmli keng ochilgan qovoq (skleraning ko‘rinadigan chizig‘i);

• Tilning birinchi uchdan bir qismida ta'm bilish sezgisining yo'qolishi yoki yomonlashishi;

- Lablarni cho'zishning iloji yo'qligi;
- Og'izning yarim ochiq qismidan ovqatning oqib chiqishi;
- Ovqat mahalida ko'z yosh oqishi;
- Qattiq tovushlarda eshitishning kuchayishi va noqulaylik;
- Quloq orqasida og'riq;
- Peshonani qattiq burishtirishning iloji yo'q.

Parhez turli darajadagi og'irlikka ega bo'lishi mumkin:

• Yengil daraja: Yuzning biroz asimmetriyasi, lablarning biroz qiyshayishi, ko'zlarni yopish va qoshlarni chimirishda qiyinchiliklar.

• O'rta daraja: Qovoq to'liq yopilmaydi (lagoftalm), yuzning yuqori qismidagi harakatlar cheklangan, yonoqlarni shishirish va lablarni harakatlantirishda qiyinchiliklar mavjud.

• Og'ir daraja: Yuzning ochiq asimmetriyasi, qiyshaygan og'iz, deyarli yumilmaydigan ko'z, oddiy mimik harakatlarni bajara olmaslik.

Agar o'zingizda shunga o'xshash alomatlarni sezsangiz, darhol shifokorga murojaat qiling. Kasallikning oldini olish oqibatlari bilan kurashishdan osonroqdir.

Diagnostika

Yuz nervi parezi tashxisi mavjud simptomlar asosida qo'yiladi. Bemor, shuningdek, quloq patologiyasini istisno qilish uchun otolaringolog maslahatiga yuboriladi. Qo'shimcha ravishda parez sababini aniqlash uchun tahlillar va diagnostik muolajalar tayinlanadi.

Kasallik yuz absessi yoki o'smasi bilan bog'liq emasligiga ishonch hosil qilish kerak. Periferik tolalarda nerv impulsi tezligini o'lchash uchun elektroneyrografiya o'tkaziladi, bu yallig'lanish o'chog'ining lokalizatsiyasini, patologik jarayonning o'tkirligini va darajasini aniqlashga imkon beradi.

Yuz nervi parezini davolash

Yuz nervi parezidan keyin to'liq tiklanish tibbiy yordamga o'z vaqtida murojaat qilishga bog'liq. Surunkali shaklga o'tganda nerv innervatsiyasi to'liq tiklanmaydi, bu esa yuzning doimiy asimmetriyasiga olib keladi.

Davolash odatda olti oy davom etadi va dori-darmonlar, massaj, gimnastika va fizioterapiyani o'z ichiga oladi.

Medikamentoz davolash: yallig'lanish, shish va nerv hujayralari regeneratsiyasini rag'batlantirishga qaratilgan. Analgetiklar, kortikosteroidlar, tomir kengaytiruvchi preparatlar, B guruh vitaminlari va sun'iy ko'z yoshlari qo'llaniladi.

Jarrohlik yo'li bilan davolash: asab to'liq uzilganda amalga oshiriladi. Agar operatsiya bir yil davomida amalga oshirilsa, yaxshi natijalarga erishish mumkin.

Fizioterapiya: Sollyuks, UVCH, parafinoterapiya va fonoforez qo'llaniladi.

Qo‘shimcha usullar: igna sanchish, gomeopatiya va psixoterapiya.

Xalq vositalari: qarag‘ay moyi bilan massaj, qizdirish va maxsus damlamalarni o‘z ichiga oladi.

Gimnastika va massaj: mushaklarni tiklash va mimikani normallashtirish uchun muhimdir. Mashqlar va uqalash shifokor tomonidan buyuriladi va muntazam ravishda bajarilishi kerak.

Xavf

O‘z vaqtida davolanganda yuz nervi parezi salomatlik va ruhiy holatga jiddiy zarar yetkazmaydi. Biroq, agar kasallik surunkali shaklga o‘tsa, yuz asimetriyasi abadiy saqlanib qoladi, bu esa psixologik muammolar va turmush tarzining o‘zgarishiga olib keladi.

Parezning eng keng tarqalgan asoratlari quyidagilardan iborat:

- Mimika mushaklarining kontrakturasi: yuzning bir tomonidagi mushaklar tortiladi va elastikligini yo‘qotadi.

- Mushaklar atrofiyasi: mushaklar hajmi va kuchining kamayishi.

- Ixtiyorsiz tortishish: yuz mushaklarining nazoratsiz qisqarishi.

- Keratit va konyunktivit: ko‘zni to‘liq yopib bo‘lmagani uchun ko‘zning shox pardasi va ichki pardasining yallig‘lanishi.

- Yuz sinkineziyasi: asab impulsarining noto‘g‘ri tarqalishi, masalan, chaynash paytida ko‘z yoshi oqishiga olib keladi.

Xavf guruhi

Xavf guruhiga quyidagilar kiradi:

- Ko‘pincha otitlar va O‘RVI bilan kasallanadi.

- Yuqori nafas yo‘llarining surunkali kasalliklari bor.

- Og‘ir bosh miya jarohati olgan.

- Yuz yoki bosh chanog‘ida operatsiya o‘tkazildi.

- Zaxm, poliomiylit, parotit yoki sil bilan og‘riydi.

Oldini olish

Yuz nervi parezi rivojlanish xavfini kamaytirish uchun quyidagilar tavsiya etiladi:

- Ob-havoga qarab kiyinish.

- Havoni shamollatish va boshni sovutib yuborishdan saqlanish.

- Shamollash va otit kasalliklarini o‘z vaqtida davolash.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. N.M.Majidov, B.G.Gafurov, Yo.N.Majidova Hususiy nevrologiya

2. Zarifboy Ibodullayev: Umumiy Nevrologiya

Internet saytlari:

<https://uz.wikipedia.org/wiki/>

<https://med360.uz/kasalliklar/>

<https://aylim-kutubxona.uz/storage/books/>